

CONEIXEMENTS I USOS LINGÜÍSTICS DE LA POBLACIÓ D'ANDORRA

Javier GONZÁLEZ-CASALLO
Meritxell GRANADA SALES
Hamilton Investigació

Per tercer cop, des del Servei de Política Lingüística del Govern d'Andorra s'ha impulsat l'estudi sobre els coneixements i els usos lingüístics de la població. L'objectiu és conèixer la situació actual de la llengua catalana a Andorra i la seva relació amb les altres llengües utilitzades a Andorra, i entendre l'evolució experimentada des del 1995 fins avui.

En aquest article es presenten els resultats obtinguts en l'estudi realitzat al 2004, així com la comparació amb les dades referents als anys 1995 i 1999.

L'estudi s'ha fonamentat en la informació obtinguda a través d'entrevistes personals a una mostra representativa de l'univers objecte d'estudi.¹

1. PERFIL DE LA POBLACIÓ

La població censada a Andorra és de 76.630² habitants. L'estudi està centrat en la població major de 14 anys, que representen el 85% del total. Les dades sobre el perfil sociodemogràfic dels residents a Andorra mostren un progressiu envelliment de la població. Actualment, dues tercers parts tenen més de 34 anys. El grup d'edat més jove, de 15 a 24 anys, és el segment que més s'ha reduït en els últims 5 anys.

1. Vegeu requadre de la fitxa tècnica metodològica.

2. Estadístiques actualitzades el 31 d'octubre del 2004 facilitades pel Govern d'Andorra.

Actualment, la població majoritària és l'espanyola, amb un 42,6%, seguida de l'andorrana, amb un 28,2%; la portuguesa, amb un 14,0%; la francesa, amb un 7,4%, i la resta de nacionalitats, que representen un 7,8%.

Continua la tendència decreixent de persones de nacionalitat espanyola, a favor del grup de població de nacionalitat andorrana.

En l'últim interval de temps analitzat, del 1999 al 2004, s'observa un creixement significatiu de la població de nacionalitat portuguesa.

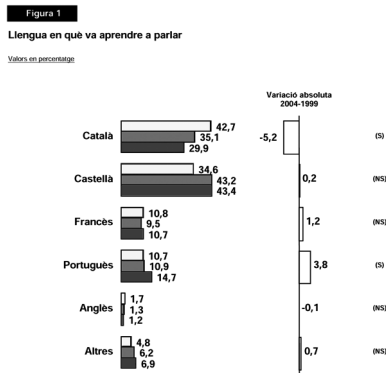
2. CONEIXEMENTS LINGÜÍSTICS

En l'apartat de coneixements lingüístics s'ha valorat, en primer lloc, quina és la llengua materna de la població (entesa com a llengua en què va aprendre a parlar) i en quina llengua va aprendre a llegir i escriure. En segon lloc, s'ha detallat el coneixement que té la població de les diverses llengües que es parlen a Andorra.

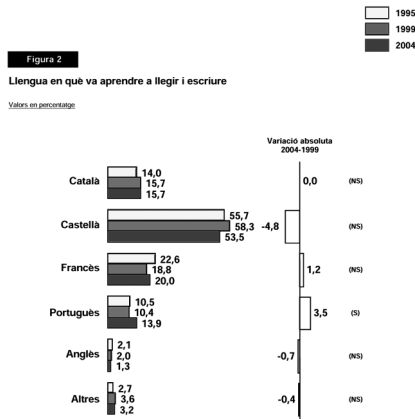
2.1 Llengua materna i llengua en què va aprendre a llegir i escriure

Pel que fa a la llengua en què va aprendre a parlar, els resultats obtinguts mostren que el castellà és la llengua materna més estesa entre la població del Principat. Tot i la disminució en els darrers anys de població de nacionalitat espanyola, a favor d'andorrans i portuguesos, el percentatge de població que té com a llengua materna el castellà és manté en un 43,4%.

El català, en canvi, ha perdut pes com a llengua materna dins la població. Actualment, i continuant l'evolució negativa que ja es va observar el 1999, és la llengua en què va aprendre a parlar el 29,9% de la població, un 5,2% menys que el període anterior analitzat. Paral·lelament, la proporció de la població amb llengua materna portuguesa s'ha incrementat de forma notable, fruit principalment del flux migratori dels últims anys.

Més de la meitat de la població (53,5%) va aprendre a llegir i escriure en castellà. Els que en van aprendre en català tan sols representen el 15,7% de la població, xifra fins i tot inferior als que ho van fer en francès (20,0%). La rellevància d'aquesta última llengua està vinculada a la presència històrica del sistema educatiu francès al Principat. El portuguès és l'única llengua que creix significativament, i se situa a un nivell semblant al català.

La principal pèrdua del català com a llengua materna s'observa entre el col·lectiu d'andorrans: actualment el 49,4% van aprendre a parlar exclusivament en català, fet que representa una disminució de 12 punts respecte als resultats de 1999. En canvi, entre els espanyols es detecta una tendència a l'estabilitat (el 28,8% tenen el català com a llengua materna).

Analitzant aquests resultats segons els anys de residència al Principat, es posa de manifest que aquesta pèrdua del català és més notòria entre la població nascuda a Andorra, i també entre les persones que fa més de 10 anys que són al país.

La relació entre la llengua en què la població va aprendre a parlar i la llengua en què va aprendre a llegir i escriure ens permet mesurar la fortalesa de cada llengua. En aquest sentit, pel que fa al català, es consolida l'enfortiment progressiu d'aquesta relació. Així, un 44,5% de la població que va aprendre a parlar en català també hi va aprendre a llegir i escriure. No obstant això, el castellà continua sent la llengua en què ha après a llegir i a escriure la major part d'aquest col·lectiu.

En canvi, entre el grup de població que va aprendre a parlar en castellà, es veu una lleugera disminució de la fortalesa d'aquesta llengua com a eina formativa en l'àmbit escrit a favor del francès, una situació que ja passava el 1995.

En tot cas, la fortalesa del castellà, del francès i del portuguès continua sent superior a la que té actualment el català.

2.2 Nivell de coneixement de cada llengua

Pel que fa al coneixement que té la població de les diferents llengües que es parlen a Andorra, s'han analitzat específicament el català, el castellà, el francès, el portuguès i l'anglès. El nivell de coneixement s'ha valorat tenint en compte les quatre competències principals associades a una llengua: entendre-la, parlar-la, llegir-la i escriure-la.

Els resultats mostren un bon nivell de coneixement del català entre la població, principalment per entendre'l (la mitjana és de 8,4 en una escala de 0 a 10) o per llegir-lo (8,0 de mitjana). El nivell baixa a 7,2 en la parla i fins a un 5,7 en el cas de l'escriptura.

El castellà presenta uns nivells de coneixement més elevats. Excepte en el cas de l'escriptura, amb una mitjana de 8,5, el coneixement en la resta de competències se situa per sobre de 9.

El francès ocupa el tercer lloc, amb uns nivells de coneixement en les quatre competències analitzades bastant similars, amb puntuacions mitjanes entre un 4,2 en el cas d'escriure, i un 5,6 en el cas d'entendre la llengua.

Figura 3

Nivell en què entén cada llengua

Valors en mitjana

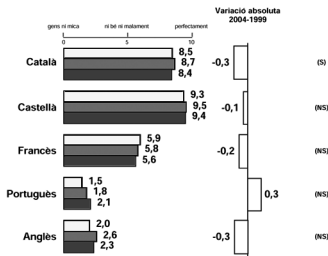

Figura 4

Nivell en què llegeix cada llengua

Valors en mitjana

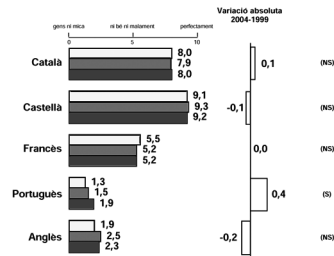

Figura 5

Nivell en què parla cada llengua

Valors en mitjana

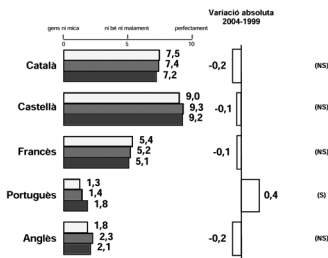
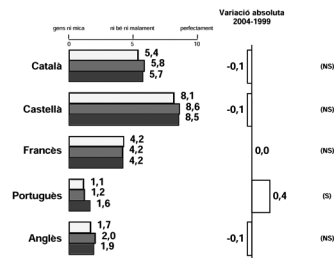

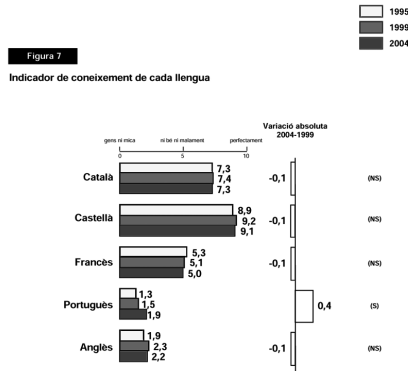
Figura 6

Nivell en què escriu cada llengua

Valors en mitjana

A partir de la valoració del coneixement en cadascuna de les competències analitzades, s'ha calculat un indicador de coneixement per a cada llengua. Aquest indicador s'obté com a mitjana dels nivells de coneixement per entendre, llegir, parlar i escriure cada llengua. Els valors que pot prendre aquest indicador se situen en una escala de 0 a 10. Els resultats indiquen que el castellà és la llengua més coneguda a Andorra, seguida del català. La tercera llengua és el francès, mentre que el portuguès representaria la llengua amb una evolució més positiva en els últims 5 anys, i arriba fins a nivells pròxims a l'anglès.

Els andorrans en general i els espanyols de llengua materna catalana són els que presenten un indicador de coneixement del català més elevat (9,5 de mitjana). Però també tenen un bon nivell de coneixement del castellà.

En canvi, els espanyols de llengua materna castellana no tenen un coneixement tan elevat del català (6,6). Per la seva banda, els francesos i especialment els portuguesos assoleixen uns nivells en l'indicador del castellà netament superiors al del català. Aquest fet posa en relleu que, per a les persones d'aquestes nacionalitats, resulta més fàcil adoptar el castellà com a segona llengua que no pas el català.

Per trams d'edat, els joves són els que mostren un coneixement més elevat de les llengües analitzades, especialment el català i l'anglès. En canvi, els segments de més edat en tenen un coneixement més baix. Aquesta és una situació similar a la que ja es va observar el 1999.

També es veu clarament que el coneixement del català és directament proporcional als anys de residència al Principat. Com més temps fa que una persona resideix al país, té un nivell de coneixement més elevat. La població amb 5 o menys anys d'estada al país assoleix una mitjana de l'indicador de coneixement del català de 5, xifra que s'incrementa fins al 7,5 per als residents de més de 20 anys, i fins al 9,6 per als nascuts a Andorra.

El castellà no presenta aquesta variabilitat tan acusada. Així, les xifres del seu indicador de coneixement se situen entre un mínim de 8,2, en el grup de 6 a 10 anys de residència, i un màxim de 9,7, per als nascuts a Andorra.

Els que tenen un coneixement baix del català no sembla que tinguin una predisposició molt favorable a canviar de situació. Una tercera part directament no tenen interès a millorar el seu català, i entre aquells que sí que hi estan interessats, només la meitat tenen previst fer-ho en els propers sis mesos.

3. USOS LINGÜÍSTICS

Els usos lingüístics s'han analitzat en els àmbits següents:

- a casa,
- amb els amics,
- a la feina,
- a les relacions amb l'Administració pública,
- a les relacions amb el món socioeconòmic.

A cadascun d'aquests àmbits s'han determinat quines són les llengües que es parlen i quina és la més utilitzada.³

3.1 A casa

En els hàbits lingüístics a casa, el català continua la tendència decreixent que es va observar en l'estudi anterior. Actualment, el 47,6% de les llars amb més d'un individu parlen en català, 5 punts menys que al 1999. En canvi, el castellà passa del 50,8% al 57,0%. També s'observa una disminució en la utilització exclusiva del català. Aquesta pèrdua d'exclusivitat ha anat a favor principalment d'altres situacions, on s'inclouen hàbits de bilingüisme en què també es pot parlar català juntament amb altres llengües minoritàries (francès, portuguès...). L'evolució d'aquests últims anys ha provocat que la proporció de llars on es parla sempre en català sigui ara més baixa que la proporció de llars on es parla sempre en castellà (25,4% per al català davant del 28,4% per al castellà).

Si analitzem la llengua més utilitzada en aquest entorn, el castellà esdevé la llengua més parlada, mentre que al 1999 ho era el català. Aquesta davallada del català es produeix també en favor del portuguès. I és entre els andorrans on la proporció de llars on es parla més el català ha disminuït de forma més significativa (16,4 punts menys).

3. En els casos en què es parla més d'una llengua, s'entén que la més utilitzada és la llengua amb una freqüència d'ús més elevada.

Figura 8 (Base: bars amb més d'un individu)

Llengües en que parla

Valors en percentatge

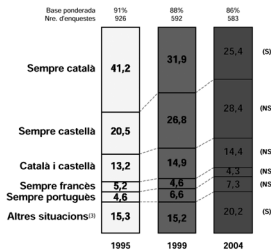
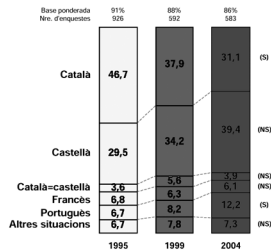

Figura 9 (Base: bars amb més d'un individu)

Llengua més utilitzada⁽¹⁾

Valors en percentatge

3.2 Amb els amics

Els resultats dels usos lingüístics amb els amics mostren una pèrdua del bilingüisme (català i castellà) principalment a favor del castellà. Així, si al 1999 el 29,4% de la població utilitzava les dues llengües en les seves relacions d'amistat, actualment aquesta xifra ha disminuït fins al 19,5%.

El català ha deixat de ser la llengua principal entre amics, i continua la tendència decreixent. L'ús igual del català i el castellà també ha disminuït significativament, en favor del castellà, que surt reforçat amb un increment de 12,2 punts en els últims cinc anys.

Figura 10

Llengües en que parla

Valors en percentatge

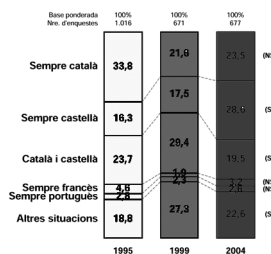
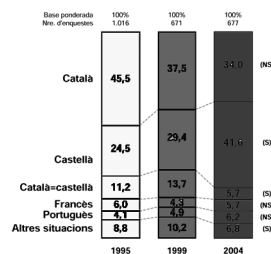

Figura 11

Llengua més utilitzada

Valors en percentatge

La proporció d'andorrans que parlen més en català amb els amics cada vegada és més baixa. Paral·lelament, tant per a andorrans com per a espanyols, es produeix una disminució de l'ús equitatiu del català i castellà a favor d'una de les dues llengües. La selecció final d'una llengua o de l'altra està clarament relacionada amb la llengua materna de la persona.

3.3 A la feina

A l'hora d'analitzar els usos lingüístics a la feina, s'han diferenciat dos àmbits: les relacions internes i les relacions externes. Les relacions internes tenen en compte la interacció dels individus amb companys de feina, caps, subordinats...; en definitiva, persones que treballin dins la mateixa organització, ja sigui pública ja sigui privada. L'àmbit de relacions externes té en consideració els contactes mantinguts amb clients i proveïdors, només en el cas de persones que treballin en el sector privat.

Pel que fa a les relacions internes, l'ús de les diferents llengües analitzades mostra un increment del bilingüisme de català i castellà, en detriment de l'ús exclusiu d'aquestes llengües. En canvi, com a llengua més utilitzada s'imposa el castellà (42,4%), que es converteix en la llengua més utilitzada dins aquest marc. El català, amb un 37,9%, queda relegat com a segona força lingüística.

Figura 12 Base: treballen i tenen relació amb companys de feina
Llengües en què parla a la feina en les relacions internes
 Valors en percentatge

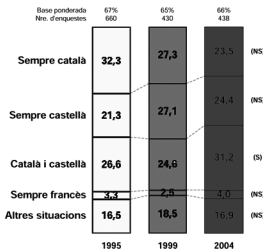
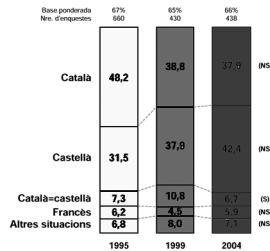

Figura 13 Base: treballen i tenen relació amb companys de feina
Llengua més utilitzada a la feina en les relacions internes
 Valors en percentatge

Una vegada més, són els andorrans els qui més contribueixen a l'increment del castellà com a llengua més utilitzada, concretament els que la tenen com a llengua materna. Tot i que les xifres puguin no arribar a ser estadísticament significatives, també cal destacar que els francesos i, especialment, els portuguesos tendeixen a adoptar abans el castellà que el català, com a substitutiu de la seva llengua materna, en les relacions laborals internes.

En les relacions externes amb clients i proveïdors, el bilingüisme català i castellà o la utilització exclusiva d'una d'aquestes llengües són les situacions que més s'han incrementat, en termes generals, entre 2 i 4 punts respecte als resultats de 1999. Com a llengua més utilitzada, aquest és un dels pocs àmbits on el català continua sent la llengua predominant. El 45,9% utilitzen més el català, davant del 33,2% que utilitza més el castellà.

Figura 14 Base: treballen a l'empresa privada i tenen relació amb clients/proveïdors

Llengües en què parla a la feina en les relacions externes

Valors en percentatge

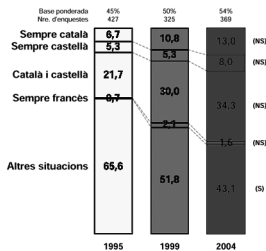
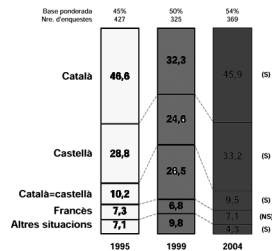

Figura 15 Base: treballen a l'empresa privada i tenen relació amb clients/proveïdors

Llengua més utilitzada a la feina en les relacions externes

Valors en percentatge

L'ús majoritari d'una sola llengua, ja sigui català o castellà, es veu tant entre andorrans com entre espanyols. Un cop més, la selecció d'una llengua o d'una altra depèn de quina sigui la llengua materna.

3.4 A les relacions amb l'Administració pública

En els usos lingüístics amb l'Administració pública andorrana, el català té uns nivells d'ús molt elevats. El parlen de forma exclusiva tant el mateix personal de l'Administració (el 74,7% de la població que ha anat alguna vegada a algun dels organismes públics andorrans ha estat atès sempre en català), com els usuaris d'aquests serveis públics (el 64,0% sempre parla català quan va a l'Administració).

Igualment, continua sent la llengua més utilitzada, amb una proporció del 69,1%, tot i que aquesta xifra representa una disminució de 5,1 punts respecte al 1999. El català és la llengua més utilitzada en les relacions amb l'Administració per a gairebé totes les nacionalitats, llevat dels portuguesos, que adopten el castellà.

3.5 A les relacions amb el món socioeconòmic

Com a complement final de l'anàlisi dels usos lingüístics de la població, s'ha estudiat de forma específica un conjunt de vuit situacions concretes del món socioeconòmic: quan va al metge o al dentista, quan va a comprar a uns grans magatzems, quan va a menjar en un restaurant, quan agafa el taxi o l'autobús, quan va a comprar en una botiga, quan va a prendre alguna cosa al bar/pub/discoteca, quan va al banc/companyia d'assegurances/gestoria i quan va a la perruqueria o al barber.

L'agrupació d'aquestes situacions segons el comportament lingüístic a cada una permet definir tres tipologies:

- Situacions favorables: agrupen les visites a bancs, a companyies d'assegurances o gestories i les visites al metge o al dentista. Es caracteritzen per ser situacions on s'utilitza sempre el català en una proporció notablement superior a la resta de llengües. Si entre el 1995 i el 1999 hi va haver una disminució en l'ús exclusiu del català, entre el 1999 i el 2004 s'ha aconseguit una estabilització.
- Situacions intermèdies: dins d'aquest grup es troben els restaurants, les botigues i les perruqueries. A diferència de l'anterior, en aquest grup sí que hi ha una davallada en l'ús exclusiu del català, en favor del bilingüisme de català i castellà. A més, aquesta és la pràctica més habitual en aquest tipus de situacions, seguit de l'ús exclusiu del castellà, i posteriorment de l'ús exclusiu del català.
- Situacions desfavorables: formen aquest grup el taxi o l'autobús, els bars, pubs o discoteques i els grans magatzems. Es caracteritzen per l'ús predominant del castellà (el 42,8% de la població parla sempre en castellà, i al 42,5% els atenen sempre en aquesta llengua). La segona pràctica més estesa és el bilingüisme de català i castellà, mentre que l'ús exclusiu del català assoleix uns nivells mínims, al voltant del 12%. És important ressaltar que aquest ús exclusiu del català ha disminuït progressivament durant els últims anys.

Quan parlem de la llengua més utilitzada, la disminució del català és més pronunciada en el cas de les situacions intermèdies i desfavorables (6,8 i 7,1 punts de diferència entre el 1999 i el 2004, respectivament). En aquestes dues situacions també existeix una pèrdua significativa del bilingüisme. En canvi, l'ús exclusiu del castellà és el que experimenta un creixement més notable.

És important assenyalar que la distribució de llengües més utilitzades obtinguda al 2004 en el grup de situacions intermèdies és pràcticament igual a la distribució de les situacions desfavorables al 1995. Aquest fet representa un risc que cal tenir molt en compte, en la mesura que durant els propers deu anys les situacions intermèdies puguin reproduir el patró d'evolució que han tingut les situacions desfavorables des del 1995.

Figura 16

Llengües en que parla / Llengües en que l'atenen per tipus de situació

Valors en percentatge

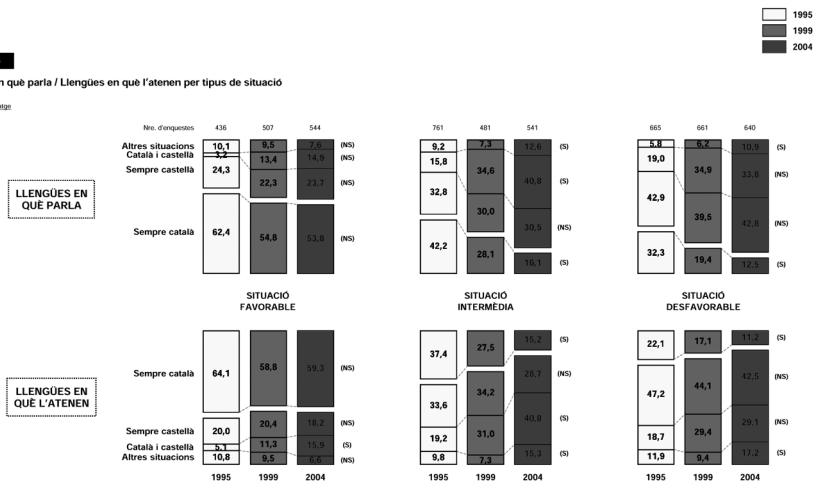
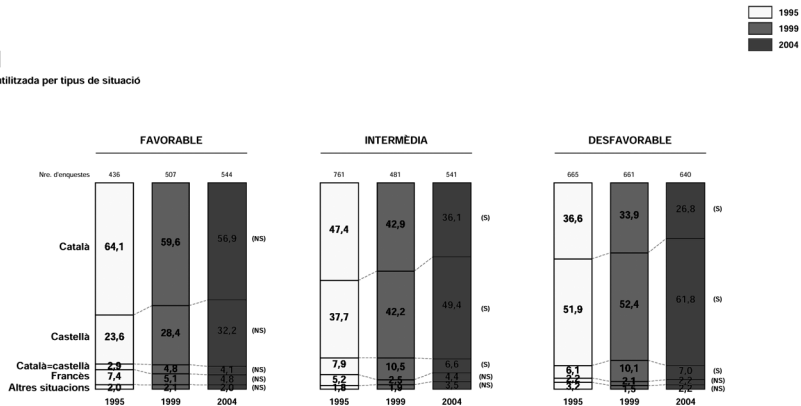

Figura 17

Llengua més utilitzada per tipus de situació

Valors en percentatge

Entre els andorrans, l'evolució més negativa ha estat centrada en les situacions desfavorables, on el castellà ha passat a ser la llengua més utilitzada, quan al 1999 encara ho era el català.

Entre els espanyols de llengua materna catalana, el català continua sent la llengua més utilitzada en totes les situacions, tot i que en les considerades desfavorables han cedit més quota al castellà de la que tenia aquesta llengua al 1999.

Els francesos i els portuguesos presenten una evolució notablement més negativa en l'ús del català, tant en situacions intermèdies com en desfavorables. Aquesta pèrdua del català ha afavorit, principalment, el francès i el castellà, respectivament.

3.6 Indicador d'ús

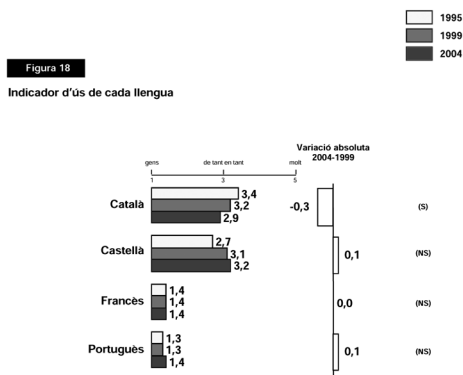
L'indicador d'ús que s'ha elaborat per a cada llengua principal que es parla al país s'ha obtingut com a mitjana de la freqüència d'utilització de cada llengua

exclusivament en àmbits següents: a casa, amb els amics i a la feina (únicament en les relacions internes). Els valors que pot prendre aquest indicador se situen en una escala d'1 a 5.

Els resultats indiquen una clara tendència a la baixa de l'ús del català. El seu valor actual és de 2,9, fet que representa una disminució significativa respecte al període anterior de 0,3 punts. Aquesta evolució és conseqüència de l'augment de la població que no utilitza gens el català, que passa del 28,2% del 1999 al 33,5% de l'actualitat.

Per la seva banda, l'indicador d'ús associat al castellà manté la trajectòria ascendent dels últims anys. La proporció de població que no parla gens el castellà és similar al 1999, mentre que els que el parlen ho fan amb més freqüència (el 1999, un 25,7% parlaven molt aquesta llengua, i actualment ho fa el 34,5%).

L'ús del francès o el portuguès continua sent minoritari. Els seus indicadors respectius assoleixen nivells similars als que van tenir el 1999.

La disminució de l'ús del català s'ha produït principalment entre les persones per a les quals aquesta no és la llengua en què van aprendre a parlar. Així mateix, hi ha una clara relació directa entre l'ús del català i els anys de residència a Andorra (com menys anys de residència al país, més disminueix l'ús del català). Per edats, s'aprecia un menor ús del català, especialment en el tram de 15 a 25 anys (0,7 punts inferior), i entre els majors de 50 anys (0,4 punts menys).

A més de la determinació dels usos lingüístics de forma indirecta, a través de la creació d'un indicador d'ús, el present estudi analitzava l'ús de les diferents llengües des del punt de vista dels entrevistats. Se'ls demanava que especificuessin el percentatge de temps que utilitzava cada llengua.

Els resultats obtinguts corroboren les mateixes consideracions realitzades fins ara sobre l'evolució de cada llengua en els últims cinc anys. Si el 1999 el català era la llengua més utilitzada (el 46,3% del temps es parlava en català, davant del 39,5% en castellà), actualment l'ordre s'ha invertit i ha estat superat pel castellà (el 42,8% del temps es parla castellà, davant del 40,6% que es fa en català).

4. INDICADOR LINGÜÍSTIC

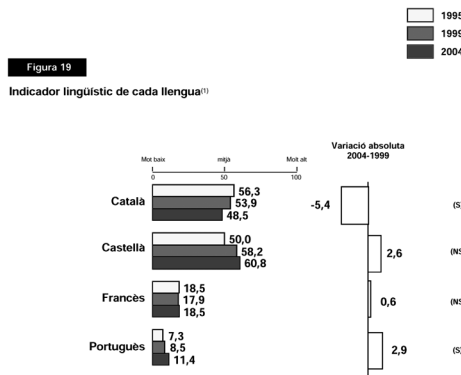
A partir del coneixement i l'ús de cada llengua, s'ha elaborat l'indicador lingüístic que permet fer un seguiment de l'evolució de cada una de les llengües. El rang de valors que pot prendre se situa entre un valor mínim de 0 i un valor màxim de 100.

Els resultats mostren una disminució significativa de l'indicador del català, principalment causada per la disminució d'ús, i no pas per la manca de coneixement. Es constata una tendència decreixent d'aquest indicador, més accentuada en els últims anys (la disminució en el període 1999-2004 és de 5,4 punts, mentre que en el període 1995-1999 va ser de 2,4 punts).

Aquest descens s'explica també per un increment de la proporció de la població amb un nivell considerat molt baix (actualment, el 34,8% presenta un indicador situat entre 0 i 19).

Per la seva banda, el castellà té una evolució en sentit contrari. El seu indicador passa de 58,2 a 60,8 en els últims cinc anys. Aquest creixement ha estat menys important que entre 1995 i 1999.

L'indicador del francès s'estabilitza, mentre que en el cas del portuguès s'incrementa de forma significativa fins a l'11,4. Els indicadors d'aquestes llengües, però, continuen en nivells molt baixos, motivats tant per un coneixement com per un ús molt reduïts.

Els canvis en l'indicador del català s'han produït principalment entre els grups de població que no tenen el català com a llengua materna. De manera especial, destaca la baixada del seu indicador entre la població de llengua materna castellana (tant andorrans com espanyols), com també entre els francesos. Igualment és més significatiu el descens entre joves de 15 a 25 anys (amb una disminució de 12,7 punts) i majors de 50 anys (amb una disminució de 7,5 punts). També destaca la disminució entre les persones amb més de 10 anys de residència, a causa sobretot d'un ús menor.

L'indicador lingüístic del castellà s'incrementa principalment entre els andorrans i espanyols de llengua materna castellana i entre els portuguesos. També és significatiu l'augment en el grup de població més jove, de 15 a 25 anys.

Per la seva banda, l'indicador del francès es manté estable, mentre que l'indicador del portuguès ha augmentat, principalment a causa de la forta immigració.

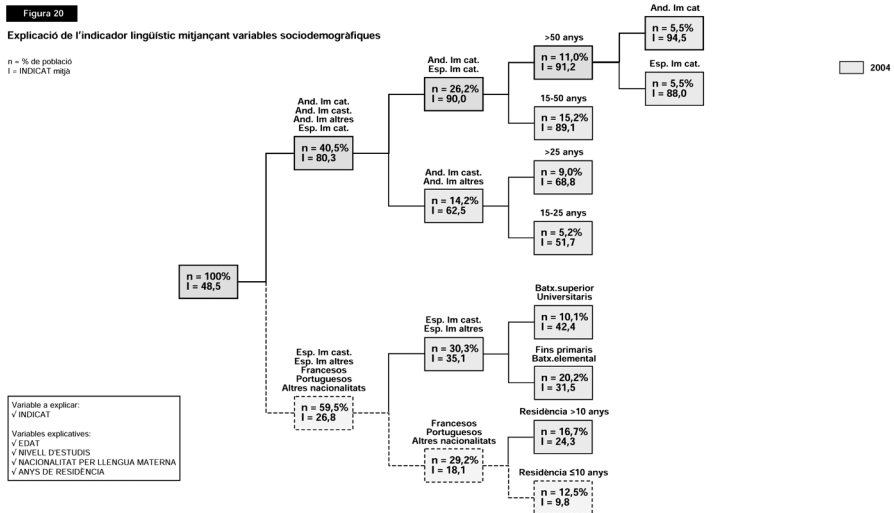
En l'estudi detallat del català, s'ha realitzat una anàlisi complementària per segmentar la població segons el seu indicador lingüístic. La finalitat és bàsicament poder identificar grups de població amb un comportament similar quant a l'ús i el coneixement del català. D'aquesta manera, es poden definir grups de població amb un indicador més elevat i grups de població amb un indicador més baix.

Els resultats mostren que la combinació de nacionalitat i llengua materna estableix una primera bipolarització molt important de la població d'Andorra prenent com a base el seu indicador lingüístic del català. Els andorrans, sigui quina sigui la llengua en què van aprendre a parlar, i els espanyols de llengua materna catalana són els que presenten un indicador més alt, de 80,3 de mitjana. Aquest col·lectiu representa el 40,5% de la població major de 14 anys. Per contra, el 59,5% restant només assoleix un indicador mitjà de 26,8, força més baix. Dins d'aquest segon grup, figuren els espanyols que no van aprendre a parlar exclusivament en català, i tota la resta de nacionalitats.

De manera més detallada, es poden definir quatre grups principals de població segons les diferències que s'observen en el nivell d'indicador lingüístic del català:

- L'indicador assoleix els valors màxims (90,0) entre la població de llengua materna catalana, ja sigui de nacionalitat andorrana o espanyola, i especialment entre persones de més de 50 anys. Aquest grup inclou el 26,2% de la població.
- Entre els andorrans de llengua materna castellana i els andorrans d'altres llengües maternes, l'indicador obté un valor mitjà-alt (62,5), en tot cas per sobre de la mitjana de la població total. Dins aquest grup, es veu igualment un comportament diferent entre el segment més jove de 15 a 25 anys i els majors de 25 anys. Els primers tenen associat un indicador mitjà de 51,7, mentre que per al segment de més de 25 anys l'indicador mitjà puja al 68,8. Aquest grup representa el 14,2%.
- Els espanyols amb una llengua materna diferent del català constitueixen un grup amb un indicador mitjà-baix (35,1). El 30,3% de la població major de 14 anys pertany a aquest grup.
- Finalment, els residents a Andorra de la resta de nacionalitats (francesos, portuguesos i altres nacionalitats) configuren el segment de pobla-

ció amb un indicador més baix (18,1). Representen el 29,2% de la població analitzada.

5. ACTITUDS CAP AL CATALÀ

A part dels coneixements i dels usos lingüístics, aquest estudi ha permès valorar quines són les actituds cap al català per part de la població. Aquesta valoració s'ha realitzat a partir del grau d'acord de les persones entrevistades respecte a un conjunt d'opinions prèviament definides.

En termes generals, una gran part de la població considera que encara queda molt per fer per afavorir l'ús del català a Andorra (71,2%). També hi ha una majoria que està d'acord amb la idea que, des del punt de vista professional, és més important dominar el català que el castellà (70,5%), o que l'anglès o el francès (67,8%).

Encara que amb un nivell d'acord més reduït, la població creu que és fàcil trobar feina a Andorra tot i no saber català (61,0%) i que l'Administració pública ja fa prou pel que fa a la difusió del català a Andorra (58,9%).

En canvi, hi ha divisió d'opinions sobre si el català resulta imprescindible o no per integrar-se al país, sobre si els empresaris haurien d'obligar els treballadors a parlar català i sobre si caldria acreditar coneixements de català per obtenir la renovació del permís de treball.

Figura 21

□ 2004

"Ara li llegiré una sèrie de parelles de frases que resumeixen opinions o actituds d'altres entrevistats. Cada parella de frases recull dues opinions o actituds oposades sobre un mateix tema. De cadascuna de les frases que li llegiré, digui'm si us plau, quina és la que recull millor el que vostè pensa o acostuma a fer. Li agrairia que, per a les parelles de frases en que no tingui una preferència molt clara per una o l'altra, em digui la que vostè prefereix en general"

Valors en percentatge

Encara queda molt per fer per afavorir l'ús de la llengua oficial, el català, a Andorra	71,2 ⁽¹⁾	28,8	Ja s'ha fet prou per afavorir l'ús de la llengua oficial, el català, a Andorra
Des del punt de vista professional, a Andorra és més important dominar el català que el castellà	70,5	29,5	Es més important dominar el castellà que el català
Des del punt de vista professional, a Andorra és més important dominar el català que l'anglès o el francès	67,8	32,2	Es més important dominar l'anglès o el francès que el català
El català és imprescindible per integrar-se al país	50,0	50,0	El català no és imprescindible per integrar-se al país
Els empresaris del país han d'obligar els seus empleats a parlar català	49,7	50,3	Els empresaris del país no tenen cap raó per obligar els seus empleats a parlar català
Per obtenir la renovació del permís de treball caldria acreditar coneixements de català	46,8	53,2	Per obtenir la renovació del permís de treball no ha de ser necessari acreditar coneixements de català
L'Administració pública no dona prou importància a la difusió del català a Andorra	41,1	58,9	L'Administració pública ja fa prou pel que fa a la difusió del català a Andorra
A l'hora de trobar feina a Andorra, el català és imprescindible	39,0	61,0	Encara que un no sàpiga català, és fàcil trobar feina a Andorra

De forma puntual, es va analitzar el comportament de la persona quan inicia una conversa en català i el seu interlocutor contesta en una altra llengua. Els resultats posen de manifest que només el 15,5% continua la conversa en català. La resta o bé canvia a aquesta altra llengua (59,0%) o bé ja no comença una conversa en català (25,5%).

Partint de les diferents valoracions realitzades, s'han agrupat les persones amb un perfil d'opinió similar. Els resultats obtinguts permeten definir els quatre grups següents:

- **Idealistes.** Representen el 27,5% de la població. Consideren que des del punt de vista professional, el català és més important que les altres llengües. També són partidaris de l'exigència de coneixements de català per renovar el permís de treball, i estan a favor que els empresaris obliguin els empleats a parlar català. Consideren que per trobar feina a Andorra, el català és imprescindible i que també ho és per integrar-se al país. Dins aquest grup, hi ha una proporció més elevada de persones majors de 50 anys. Són principalment de nacionalitat andorrana o espanyola, que han nascut a Andorra o resideixen al país des de fa molt temps. Tant el seu nivell de coneixement com d'ús del català és elevat. No obstant això, una gran part declara que si es dirigeix a algú en català i l'altra persona li respon en una altra llengua, generalment passa a parlar aquesta altra llengua.
- **Realistes.** És el grup amb menys pes (el 20,9% de la població). Consideren que encara queda molt per fer per afavorir l'ús del català a Andorra, i que l'Administració pública no dona prou importància a la seva difusió. També són exigents quant a la necessitat d'acreditar coneixements de català per renovar el permís de treball, i pensen majoritàriament que els empresaris haurien d'obligar els empleats a parlar català. No obstant això, reconeixen que encara que no se sàpiga català, resulta fàcil trobar feina a Andorra. Hi

ha una opinió bastant dividida respecte si el català és imprescindible o no per integrar-se al país. És el grup de població que més utilitza el català. El seu indicador lingüístic és el més elevat dels quatre grups, amb un nivell de 68,9. Sociodemogràficament, aquest segment de població és similar a l'anterior, encara que són lleugerament més joves i la proporció de nascuts a Andorra és més elevada.

- **Reticents.** Forma part d'aquest grup un 26,6% de la població. Atorguen utilitat al català en l'àmbit professional, davant d'altres llengües. En canvi, estan en contra de tot allò que pugui suposar una obligació o una imposició de la llengua catalana. Una immensa majoria pensa que no ha de ser necessari acreditar coneixements de català per obtenir la renovació del permís de treball, i que els empresaris del país no han d'obligar necessàriament els treballadors a parlar-lo. Igual que els realistes, consideren que el fet de no saber parlar el català no comporta dificultats per trobar feina a Andorra. En aquest grup destaca una proporció més elevada de persones de nacionalitat espanyola, així com un col·lectiu important de portuguesos. La majoria té més de 35 anys.
- **Desinteressats.** Representen una quarta part de la població. Són el col·lectiu que atorga menys utilitat al català. En l'àmbit professional, consideren més important dominar altres llengües abans que el català. També opinen que no és necessari parlar català per integrar-se al país o per trobar feina a Andorra. A més, igual que el grup anterior, estan en desacord amb la idea d'haver d'acreditar coneixements per renovar el permís de treball o que els empresaris puguin obligar els empleats a parlar català. Gairebé la meitat de les persones no comencen mai una conversa en català. De fet, els indicadors de català, ja sigui de coneixement, d'ús o l'indicador lingüístic, assoleixen els valors més baixos dels quatre grups analitzats. Per defecte, principalment utilitzen el castellà com a llengua de comunicació en les situacions estudiades. Són el grup amb menys temps de residència al país, i amb un pes relatiu important d'espanyols, portuguesos i altres nacionalitats.

6. CONSIDERACIONS FINALS

Els resultats de l'estudi realitzat mostren que, en termes generals, s'ha produït un deteriorament de la posició del català envers la resta de llengües que es parlen al Principat d'Andorra. Aquesta pèrdua ha anat a favor del castellà, principalment. A continuació, s'exposen algunes de les consideracions que ajuden a explicar aquesta evolució negativa per part del català:

- El fort increment de la població d'Andorra en els últims cinc anys està fonamentat principalment en la immigració, no sempre de catalanoparlants. Aquesta entrada permanent de persones que inicialment no coneixen el català suposa una barrera molt important, no només perquè s'estengui, sinó perquè es conservi.
- Relacionat amb el punt anterior, un altre aspecte destacable és el fet que determinats grups de població immigrant adopten el castellà com a llengua alternativa a la seva llengua materna. És, per exemple, el cas dels francesos i dels portuguesos, els principals grups de població després dels andorrans i dels espanyols, que presenten un indicador d'ús del castellà més elevat que del català.
- Paral·lelament, entre els andorrans guanyen pes els que tenen com a llengua materna el castellà. Aquest col·lectiu concret, tot i tenir un bon coneixement del català, utilitza més el castellà, principalment en àmbits més informals, com per exemple a casa o amb els amics. En canvi, en situacions més formals, com ara la feina o quan es dirigeixen a l'Administració pública, sí que parlen majoritàriament en català.
- A més, una part important de catalanoparlants que comencen una conversa en català tendeixen a adaptar-se a la llengua de seu interlocutor si aquest no s'expressa en català, sense tenir en compte si entén aquesta llengua.

Aquests aspectes exposats constitueixen les causes principals que provoquen un comportament lingüístic de la població del país cada vegada menys favorable al català, i que es tradueix en les situacions següents:

- En relacions més privades o informals, com per exemple a casa, amb els amics o amb els companys de feina, la llengua més parlada actualment és el castellà, mentre que el 1999 ho era el català. En determinades situacions més institucionals o formals predomina el català. A l'Administració pública, i també en determinades situacions del món socioeconòmic (al banc o al metge), el català manté la seva posició dominant. En la resta de situacions analitzades, però, es fa servir cada vegada menys.
- Aquest entorn provoca que l'indicador lingüístic del català sigui més baix que en anys anteriors. La disminució s'explica principalment per un ús menor, i no pas per la manca de coneixement de la llengua. La disminució de l'ús del català és especialment preocupant en el segment de 15 a 25 anys, atesa la seva importància per la condició que té de relleu generacional. Actualment, l'indicador lingüístic del català està molt polaritzat

entre, d'una banda, els andorrans, sense diferenciar quina és la seva llengua materna, i els espanyols de llengua materna catalana, i de l'altra, els espanyols d'altres llengües maternes i els residents d'altres nacionalitats. Les diferències entre aquests dos grans grups de població són actualment molt importants: els primers representen el 40,5% de la població i el seu indicador lingüístic és de mitjana 80,3, mentre que el segon grup està format pel 59,5% de la població, i presenten un indicador només de 26,8.

- Un altre aspecte que no afavoreix l'ús del català és l'actitud cap a aquesta llengua, principalment entre els sectors de població amb menys domini de la llengua. Així, els que presenten un indicador de coneixement del català baix no sembla que tinguin interès per millorar el seu nivell a través d'una formació reglada. Una quarta part de la població, que es correspon principalment amb el grup de població que més necessitaria millorar el seu nivell de català, no hi té una disposició favorable: en l'àmbit professional, prioritzen altres llengües abans que el català, i no veuen la necessitat de parlar-lo per poder treballar i viure a Andorra.